

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców

POLSKA KSIĄŻKA

DIGITALIZACJA DZIEŁ *OUT-OF-COMMERCE*

CZY POLSCE POTRZEBNE JEST KRAJOWE POROZUMIENIE
DOTYCZĄCE DZIEŁ NIEDOSTĘPNYCH W HANDLU?

Polska Izba Książki &
Stowarzyszenie Autorów i Wydawców „Polska Książka”

III Warszawskie Targi Książki, 10 maja 2012 r.

DIGITALIZACJA W POLSCE

1. DIGITALIZACJA JAKO JEDEN Z PRIORYTETÓW UNII EUROPEJSKIEJ:

- ◉ 2008 r.: uruchomienie Europeany, cyfrowej biblioteki, archiwum i muzeum Europy
- ◉ 2010 r.: Cyfrowa Agenda dla Europy (*Digital Agenda for Europe*)
- ◉ 2011 r.: Strategia Komisji Europejskiej w zakresie praw własności intelektualnej (*Commission's Strategy on Intellectual Property Rights*)

2. POLSKI WKŁAD W ROZWÓJ EUROPEANY:

- ◉ Pod koniec 2011 **639 tys.** obiektów pochodzących z Polski (na ok. **19 mln** wszystkich obiektów w Europeanie)
- ◉ Zakładany wzrost do **1 575 tys.** polskich obiektów do 2015 r. (zakładane osiągnięcie liczby **30 mln** obiektów z wszystkich krajów UE)

3. POLSKIE PROJEKTY DIGITALIZACYJNE:

- ◉ Program Wieloletni **Kultura+** realizowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2011-2015 (**Priorytet Digitalizacja**)
- ◉ Działania Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji w oparciu o raport **Polska 2030**

ROLA SAIW „POLSKA KSIĄŻKA”

1. UDZIAŁ W KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH DIGITALIZACJI I W DZIAŁANIACH MIĘDZYNARODOWYCH:

- ◉ Konsultacje MKiDN na temat Europeany i digitalizacji
- ◉ Konsultacje MKiDN na temat projektu dyrektywy o dziełach osieroconych - wspólne stanowisko z Polską Izbą Książki
- ◉ Działania w interesie wydawców na forum organizacji IFRRO (m.in. konsultacje za pośrednictwem IFRRO z WIPO)

2. WDRAŻANIE PROCESU ARROW W POLSCE:

- ◉ Umożliwienie poszukiwania posiadaczy praw autorskich
- ◉ Wsparcie procesu repartycji

3. ROZWÓJ POLSKIEJ AGENCJI ISTC:

- ◉ Rejestracja Agencji
- ◉ Upowszechnianie w Polsce standardu ISTC (**International Standard Text Code**) służącego do identyfikacji tekstu, umożliwiającego łączenie ze sobą danych o różnych formach i wydaniach tego samego utworu
- ◉ Możliwość współpracy standardu ISTC z innymi rozwijanymi obecnie, np. z ISNI (**International Standard Name Identifier** - informacja o autorze)

DZIEŁA *OUT-OF-COMMERCE*

◉ DEFINICJA:

- Dzieło, które we wszystkich jego wydaniach i manifestacjach nie jest dłużej dostępne komercyjnie w handlowych kanałach sprzedaży, niezależnie od istnienia materialnych kopii tego dzieła w bibliotekach i publicznie (np. poprzez księgarnie prowadzące sprzedaż wtórną lub antykwariaty) - MoU
- Książką znajdującą się poza obrotem handlowym opublikowana we Francji przed 1 stycznia 2001 r., która nie jest już udostępniana przez wydawcę w obrocie handlowym oraz nie stanowi przedmiotu publikacji w formie drukowanej lub cyfrowej (art. L.134-1 Cpi)

◉ RÓŻNICA W STOSUNKU DO DZIEŁ OSIEROCONYCH (*orphan works*):

- Utwór, którego właściciel praw nie jest znany lub, nawet jeżeli jest znany, nie został odnaleziony w wyniku starannego poszukiwania przeprowadzonego i zarejestrowanego zgodnie z zapisami dyrektywy (projekt dyrektywy o dziełach osieroconych)
- Utwór chroniony oraz rozpowszechniany, do którego wskazanie lub odszukanie właściciela praw autorskich jest niemożliwe mimo podjęcia poważnych i usilnych starań (art. L.113-10 Cpi)

OUT-OF-COMMERCE: DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA W UE

⦿ 20.09.2011:

KOMISJA EUROPEJSKA:

- *MEMORANDUM OF UNDERSTANDING* - Porozumienie dotyczące podstawowych zasad digitalizacji i publicznego udostępniania dzieł niedostępnych w handlu

⦿ 2011 i 2012 r.:

FRANCUSKIE ROZWIĄZANIA:

- Porozumienie krajowe wypracowane zgodnie z ideą *Memorandum of Understanding*

oraz

- Ustawa z 1 marca 2012 r. dotycząca cyfrowego użytkowania XX-wiecznych książek znajdujących się poza obrotem handlowym

STRONY I ZASADY POROZUMIENIA Z 20.09.2011 WYPRACOWANEGO POD PATRONATEM KOMISJI EUROPEJSKIEJ

1. STRONY:

- ◉ organizacje zrzeszające biblioteki, autorów, wydawców oraz reprezentujące ich interesy
- ◉ organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi (OZZ)
- ◉ w rozmowach uczestniczyły m.in. Europejska Rada Pisarzy (EWC), Federacja Wydawców Europejskich (FEP), Europejskie Biuro Stowarzyszeń Bibliotek, Informacji i Dokumentacji (EBLIDA), Konferencja Europejskich Bibliotek Narodowych (CENL), Europejska Federacja Dziennikarzy (EFJ), Międzynarodowa Federacja Organizacji Zbiorowego Zarządzania Prawami Reprograficznymi (IFRRO).

2. PODSTAWOWE ZASADY:

- ◉ jest to porozumienie sektorowe dotyczące książek i czasopism naukowych mających status *out-of-commerce*
- ◉ opiera się na modelu porozumień licencyjnych dotyczących digitalizacji i udostępniania takich dzieł, które mają być negocjowane w kraju pierwszej publikacji danego dzieła; licencji na digitalizację udzielać ma organizacja zbiorowego zarządzania
- ◉ status *out-of-commerce* ma być ustalany w kraju pierwszej publikacji w oparciu o kryteria zdefiniowane przez strony odpowiedniego krajowego porozumienia
- ◉ pola eksploatacji dzieła mają być ustalane przez strony w każdej umowie licencyjnej
- ◉ dopuszczana jest możliwość wprowadzenia innego rozwiązania na użytek sytuacji, w których nie wszyscy właściciele praw są reprezentowani przez organizację zbiorowego zarządzania

SYSTEM FRANCUSKI

Opublikowanie powszechnie dostępnej listy dzieł *out-of-commerce*

6 miesięcy

autorzy i wydawcy mają możliwość wycofania swoich publikacji z tej listy, muszą jednak w ciągu 2 lat zacząć korzystać z wyłącznych praw do dzieła

Wyznaczone przez Ministerstwo Kultury OZZ uzyskają prawa do digitalizacji i udostępnienia dzieł *out-of-commerce*

2 miesiące

pierwszeństwo wydawcy papierowych edycji do uzyskania 10-letniej wyłącznej licencji na te dzieła, z której musi zacząć korzystać w ciągu trzech lat

OZZ może przyznać każdemu zainteresowanemu 5-letnią niewyłączną licencję na tytuły

5-letni okres niewyłącznej licencji

wydawcy w każdej chwili przysługuje prawo do zmiany statusu dzieła z *out-of-commerce* na *in-commerce* i wówczas uzyskuje on 1,5-roczną możliwość eksploatacji tego dzieła w dowolnej formie (papierowej lub elektronicznej).

WADY I ZALETY MODELU FRANCUSKIEGO

- ◉ Stworzenie ram prawnych do procesów digitalizacji XX-wiecznego francuskiego dziedzictwa, która jest de facto nieuchronna i wymuszona przez strategie i polityki unijne
- ◉ System chroniący interesy wydawców - znalazło to wyraz zarówno we wprowadzeniu tzw. opcji *opt-out*, jak i w ugruntowaniu pozycji wydawców w organizacjach zbiorowego zarządzania
- ◉ Wprowadzenie modelu obowiązkowego zbiorowego zarządzania z wynagrodzeniem w odniesieniu do dzieł *out of commerce*, co przyspiesza proces digitalizacji, zabezpieczając jednocześnie majątkowe interesy posiadaczy praw
- ◉ Niekompletna definicja książki znajdującej się poza obrotem handlowym (podmioty udostępniające i samo pojęcie niedostępności w handlu)
- ◉ Większa ochrona wydawców kosztem interesów autorów
- ◉ Posługiwanie się pojęciem „książka” zamiast „utwór” (wyłom w doktrynie prawa autorskiego)
- ◉ Nieściśle wyjątki dotyczący dzieł osieroconych
- ◉ Trudności z licencjonowaniem dla organizacji zbiorowego zarządzania z uwagi na odpowiednie wymogi parytetowe wydawców i autorów
- ◉ Dominująca rola Biblioteki Narodowej Francji jako organu prowadzącego bazę dzieł niedostępnych w handlu

PODSUMOWANIE: RADY DLA POLSKIEGO RYNKU KSIĄŻKI

- ◉ Potrzeba wypracowania przez organizacje zrzeszające autorów i wydawców oraz biblioteki porozumienia sektorowego, które w jak największym stopniu powinno uwzględniać interesy specyfikę uczestników polskiego rynku książki (w oparciu o model i zasady zawarte w MoU)
- ◉ Prace nad stworzeniem odpowiedniej regulacji implementującej do polskiego prawa modele obowiązkowego zbiorowego zarządzania, które umożliwiłyby realizację postanowień wypracowanych w porozumieniu sektorowym
- ◉ Wykorzystanie doświadczeń francuskich przy jednoczesnym uniknięciu popełnionych w nich błędów i niedociągnięć legislacyjnych
- ◉ Dostosowanie francuskiego modelu w zakresie roli BNF i OZZ do polskich realiów i polskiego systemu prawa autorskiego
- ◉ Udział wydawców w wypracowaniu polskiej definicji dzieł niedostępnych w obrocie handlowym, jak i zasad ich starannego wyszukiwania i klasyfikowania
- ◉ W odniesieniu do dzieł osieroconych wypracowanie jednolitego stanowiska branży w trakcie konsultowania projektu dyrektywy - zwłaszcza w odniesieniu do definicji dzieła osieroconego i metod starannego poszukiwania właścicieli praw przed uznaniem dzieła za osierocone (PIK i SAIW PK wypracowały wspólne stanowisko, które w dalszym etapie będzie prawdopodobnie rozszerzone o IWP)

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

ZAPRASZAMY DO DYSKUSJI

POLSKA IZBA KSIĄŻKI
UL. OLEANDRÓW 8, 00-629 WARSZAWA
WWW.PIK.ORG.PL; BIURO@PIK.ORG.PL

STOWARZYSZENIE AUTORÓW I WYDAWCÓW „POLSKA KSIĄŻKA”
UL. SAREGO 2, 31-047 KRAKÓW
WWW.POLSKAKSIAZKA.PL; BIURO@POLSKAKSIAZKA.PL

Aleksandra Burba

Specjalista ds. prawnych
i windykacji

prawo@polskaksiazka.pl

Jędrzej Maciejewski

Specjalista ds. finansowych
i prawnych

finanse@polskaksiazka.pl